

Maarit Kallio-Savela, Annukka Mäkinen

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Kuuleminen 22.1.2021 / VNS 6/2020 vp

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua Suomen kestävän kasvun ohjelmaa koskevasta selonteosta. Selonteossa esitetyt periaatteet ja sisällöt ovat pääsääntöisesti kannatettavia. Kuntien näkökulmasta on tärkeää viedä eteenpäin investointeja, jotka tukevat energiamurrosta, ilmastotoimia ja saavutettavuutta, edistävät innovaatioita ja digitalisaation hyödyntämistä sekä tukevat työllisyyttä ja osaamisen kehittämistä.

Kuntaliitto korostaa kestävän elpymisen ja uuden kasvun osalta erityisesti

- Vihreää siirtymää tukevien toimien ja investointien edistämistä
- Digitalisaation mahdollisuuksien laajaa hyödyntämistä ja
- Tarvetta rakentaa kattavat ja toimintavarmat tietoliikenneyhteydet koko maahan.

Koulutuksella ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takaisin kestävän kasvun uralle

Koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan tulee tukea paikallisia, kuntien ja alueiden kestävän kasvun ohjelman mukaisia toimenpiteitä ja näin edistää alueiden elinvoimaa ja työllisyyttä. Kuntien, yritysten ja tutkimus- ja oppilaitosten yhteistyöllä pystytään toteuttamaan kestäviä ratkaisuja, jotka edistävät työllisyyttä ja tukevat elinkeinoja.

Viheliäisten ongelmien ratkaisu vaatii laajaa yhteistyötä, osaamisen kehittämistä ja sitoutumista tavoitteisiin. Suurimmissa kaupungeissa koronaviruksen aiheuttanut erityisesti heikon koulutustaustan omaaville työttömyyttä. Tämä uhkaa kiihdyttää sosiaalista eriytymistä. Osaamisen kehittämisellä voidaan parantaa henkilöiden työmarkkina-asemaa ja erityisesti nuorten osalta lisätä yhteiskunnallista osallisuutta.

Osaamistason nosto ja työllisyyden hoito (kuntakokeilut)

Kuntaliitto haluaa korostaa koko väestön osaamistason nostoa. Selonteossa korostuu korkea-asteen koulutuksen tasoinen osaaminen. Merkittävä osa väestöstä on kuitenkin vielä vailla ammatillista peruskoulutusta ja heillä on heikot perustaidot. Vihreän siirtymän osalta osaamistarpeita on tulevaisuudessa edelleen kaikilla koulutusasteilla. Uuden teknologian kasvualat tarvitsevat toisen asteen koulutuksen kautta ammattitaitoisia asentajia, mekaniikkoja ja huoltajia. Tietyillä aloilla ja paikkakunnilla on nyt yhä paheneva pula osaavista ammattilaisista.

Teknologinen murros nopeuttaa työelämän rakennemuutosta, jonka seurauksena työpaikkoja katoaa ja syntyy kiihtyvällä tahdilla, työttömyysjaksot yleistyvät ja vaara niiden pitkittymiseen kasvaa. Kestävän kasvun tueksi tarvitaan toimia, joilla tuetaan ihmisiä uudelleen työllistymisessä kokoamalla työllisyttä edistävät toimet synergiseksi kokonaisuudeksi kuntien järjestämisvastuulle (työllisyyden kuntakokeilu).

Kuntakokeiluissa työllisyyden ja osaamisen liitolla voidaan merkittävästi parantaa työllistymisen mahdollisuuksia. Alueen kunnat ja koulutuksen järjestäjät yhdessä työelämän kanssa tunnistavat parhaiten osaamisen kehittämisen tarpeet. Julkinen koulutusjärjestelmä luo parhaan ja alueellisesti kattavimman perustan myös työmarkkinoilla olevan aikuisväestön jatkuvalle oppimiselle. Ammatillisen koulutuksen perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnoilla sekä tutkinnon osilla voidaan parhaiten vastata näihin tarpeisiin.

Elvytysrahoitusta on tärkeä suunnata myös työelämän ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhteistyön ja uusien osaamisen kehittämisen muotojen rakentamiseen ja syventämiseen. Ammatillisen osaamisen kehittämisessä työpaikat ovat luonnollinen oppimisympäristö. Ammatillisen koulutuksen järjestelmä mahdollistaa joustavat työelämässä oppimisen muodot. Oppivelvollisuuden laajentaminen ja jatkuvaan oppimisen liittyvä kehittäminen ovat keskeisiä rakenteisiin ja koulutuksen järjestämiseen liittyviä uudistuksia, jossa tarvitaan myös uusia tapoja järjestää koulutusta. Digitalisaation hyödyntämistä osaamisen kehittämisessä tulee edistää. Lisäksi tulee luoda oppimisympäristöjä ja koulutusratkaisuja, joissa joustava opiskelu paikasta ja ajasta riippumatta on mahdollista. Sähköisten palvelujen tarjoaminen ja hyödyntäminen edellyttävät toimintavarmoja ja nopeita tietoliikenneyhteyksiä koko maassa.

Maahanmuuttajien osalta suomen- ja ruotsin kielen opetus ja opiskelu tulee kytkeä tiiviisti ammatillisen osaamisen kehittämiseen.

Maarit Kallio-Savela, Annukka Mäkinen

Tutkimus- ja innovaatiotoiminta

Sopimus pohjaisia innovaatiotoiminnan ekosysteemejä eli tiiviitä yhteistointaverkostoja tulee kehittää (kaupungit, korkeakoulut, yritykset) sekä vahvistaa osaamiskärkiä ja lisätä vaikuttavuutta. Tutkimusta ja sitä hyödyntäviä verkostoja tulee koota isommiksi osaamiskeskittymiksi, joissa eri toimijat täydentävät toisiaan. Erityisenä tavoitteena on hyödyntää kaupunkien isot tulevaisuusinvestoinnit innovaatioiden kehitysalustoina.

Ammattikorkeakouluilla on tässä tärkeä rooli kuntia ja niiden aluekehitystä tukevassa tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa. TKI-toiminnassa tulee ottaa huomioon koko ekosysteemi, johon kuuluvat myös ammattikorkeakoulut ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät.

Palveluintegraatio

Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä ja työllistymistä edistävän ammatillisen osaamisen kehittämisen tueksi tarvitaan sote- ja työllisyyspalveluiden integraatiota, jotta voidaan aidosti mahdollistaa polku osaamisen kehittämisen kautta työllisyyteen. Työpajojen rooli oppimisympäristönä huomioitava tässä yhteydessä.

Nuorisopaketin osalta selonteossa on esitetty että ”Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen roolia työelämän kehittämisessä ja alueellisiin työllisyystarpeisiin vastaamisessa yhteistyössä TE-toimistojen ja Ohjaamojen kanssa”. Tässä yhteistyössä on huomioitava myös kuntien rooli.

Ennakointi

Jotta päätöksenteon ja tiedolla johtamisen tueksi saadaan yhteismitallista, helposti saatavilla ja hyödynnettävissä olevaa ennakointitietoa, on tarpeen koota yhtenäinen tietopalusta ja kehittää toimiva ennakointijärjestelmä. Tämän rinnalla pitää vahvistaa työllisyyttä edistäviä palveluita työllisyysasteen nostamiseksi. Se tarkoittaa kuntien työllisyyspalvelujen toimintaedellytysten tukemista, digipalvelujen käyttäjälähtöisen järjestelmäarkkitehtuurin luomista sekä digiosaamisen vahvistamista.

Kunta-alan työvoimapula

Tässä yhteydessä Kuntaliitto haluaa nostaa esille erityisesti kuntasektorin työvoimapulan niin suomen- kuin ruotsinkielisistä korkeakoulutetuista mm. kuraattorien, psykologien, erityisopettajien ja varhaiskasvatuksen opettajien osalta.

Maarit Kallio-Savela, Annukka Mäkinen

Lisäksi työllisyyden ja työvoiman saatavuuden edistäminen ratkaisuna sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpulaan terveydenhuoltojärjestelmän kantokyvyn ja sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen saatavuuden parantamiseksi on välttämätöntä osana Suomen kestävä kasvun ohjelmaa. Koulutushäviö on lisättävä erityisesti työvoimapulasta kärsivillä aloilla, erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattiteissa (hoiva-avustajat, hoitajat, lääkärit).

Rahoitusvälineiden toimivuus

Nykyiset kansalliset rahoituksen jakamiseen tarkoitetut välineet eivät ole kaikilta osin suoraan soveltuvia elpymisen tavoitteiden toteuttamiseen, mm. ekosysteemien kehittämisessä tarvitaan riittävän joustavia rahoitusvälineitä. Monissa rahoitusvälineissä hakijataholle asetettu omarahoitusvaade on liian korkea nykyisessä kriisitilanteessa. Myös uusia rahoitusvälineitä tulee luoda, mikäli tarve näin edellyttää. Rahoittavien viranomaisten tulee olla mahdollisimman lähellä toteuttajia.

Lopuksi Kuntaliitto näkee hyvänä, että kunnat on selonteossa tunnistettu mahdollisina viranomaisina investointi- ja uudistuskokonaisuuksien toimeenpanossa ja tätä tulee konkretisoida mahdollisimman pian kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelman laadinnan yhteydessä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, hyvinvointi ja sivistys

Maarit Kallio-Savela
erityisasiantuntija

